

Конкурсний добір кандидатів на посади суддів, міжнародний досвід і вітчизняні реалії.

Завідувач відділу підготовки матеріалів
про призначення суддів Вищої ради юстиції

Скомороха Людмила
Вікторівна

Вічний ідеал владарюючих і сильних світу цього – суддя слухняний, керований, «ручний». Спосіб «приручення», мотиви слухняності при всій їх різноманітності дають певний негативний ефект. Принцип «правосуддя здійснюється тільки судом» перетворюється у фікцію. Суддя – креатура іншої особи – явище ненормальне для суддівського корпусу, як і суддя - мздоімець. Часи, коли посади судді, як і нотаріуса, відкрито офіційно продавалися, давно пройшли. Тим не менш і зараз на російських теренах знайдеться людина котрій відомо ціна посади судді.¹

В Україні кількість таких людей буде не меншою, ніж в Російській Федерації, що викликає жаль та образу за свою батьківщину.

Відповідно до міжнародних стандартів кандидати на посаду судді повинні бути чесними та здібними особами, які мають добру підготовку з права. Вони мають рівні права доступу на посаду в суді.

Особи, відібрані для судових посад, повинні мати високі моральні якості і здібності, а також відповідну підготовку і кваліфікацію в галузі права. Будь-який метод підбору суддів мусить гарантувати від призначення суддів за неправомірними мотивами. При підборі суддів не повинно бути дискримінації щодо даної особи за ознаками раси, кольору шкіри, статі, релігії, політичних та інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану та ін.; однак вимога про те, щоб кандидат на юридичну посаду був громадянином відповідної країни, не повинна розглядатися як дискримінаційна.²

Прозорість призначення осіб на посади суддів має бути ключовим принципом процесу формування судового корпусу. Унеможливлення будь – якого тиску чи впливу на цей процес гарантує, що претендент, який пройшов процедуру призначення на посаду, в подальшому, не буде перейматися питаннями, яким чином він має компенсувати свої фінансові витрати, пов'язанні із «спілкуванням» з відповідними органами, які мають право поставити кому у відомому вислові «покарати не можна помилувати» або адаптуючи вислів до вказаного питання щодо зайняття суддівського крісла «призначити не можна відмовити».

Українським законодавством не передбачено, яким чином особа повинна дізнатися про появу вакантної суддівської посади, також немає чітких правових норм, які б регламентували проведення конкурсу на

¹Мурадян Э.М. Судебное право. – СПб.: Издательство Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. С. 334. С.452. (567).

²Незалежність суддів: міжнародні стандарти та національна практика: Навч.-прак. посіб./ Луць Л.А., Савенко М.Д., Городовенко В.В. (та ін.); Центр суддів. студій., Всеукр. незалеж. суддів. асоц. – К.: Поліграф – Експрес, 2008 – С. 102. (128с.)

заміщення вакантної суддівської посади. Статтею 9 Закону України «Про статус суддів»³ передбачено, що судді, які пройшли конкурсний відбір, призначаються на посаду судді строком на п'ять років Президентом України.

До конкурсного відбору мають допускатися особи, які відповідають вимогам чинного законодавства, що висуваються до кандидатів на посади професійних суддів. Тобто відповідати вимогам ст. 127 Конституції України,⁴ ст. 7 Закону України «Про статус суддів»⁵ та ст.ст. 59, 60 Закону України «Про судоустрій України»⁶. На посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менше ніж три роки, проживає в Україні не менш як десять років і володіє державною мовою. Суддями спеціалізованих судів можуть бути особи, що мають фахову підготовку з питань юрисдикції цих судів. У цьому випадку на посаду судді спеціалізованого суду може бути рекомендований відповідною кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший тридцяти років, який проживає в Україні не менш як десять років, володіє державною мовою, має вищу освіту у галузі знань, що охоплюються межами юрисдикції відповідного спеціалізованого суду, та стаж роботи за спеціальністю не менше п'яти років. Ці судді відправляють правосуддя лише у складі колегії суддів (ч. 3 ст. 59 Закону України «Про судоустрій України»)⁷.

Статтею 8 Закону України "Про статус суддів", встановлено, що "Кожен громадянин України, який відповідає вимогам, передбаченим статтею 7 цього Закону, має право скласти кваліфікаційний іспит та звернутися до відповідної кваліфікаційної комісії суддів із заявою про рекомендацію його на посаду судді."

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду, то відповідно до Закону Республіки Молдова «Про статус судді»⁸ від 20.07.1995 року, то цей Закон також передбачає конкурсні засади зайняття посади судді. Всі посади суддів можуть бути заміщені тільки на конкурсних засадах. Вища рада магістратури забезпечує періодичну публікацію в Офіційному моніторі Республіки Молдова інформації про наявність вакантних посад судді в судових інстанціях з метою їх заміщення.

Конкурс на заміщення вакантних посад суддів організовується Вищою радою магістратури на підставі затвердженого нею положення, в якому повинні бути передбачені об'єктивні критерії добору кращих кандидатів. Про

³ Закон України «Про статус суддів» від 15.12.1992 № 2862 – XII // Відомості Верховної Ради, 1993, № 8, ст. 56

⁴ Конституція України. // Відомості Верховної Ради, 1996, № 30, ст. 141.

⁵ Закон України «Про статус суддів» від 15.12.1992 № 2862 – XII // Відомості Верховної Ради, 1993, № 8, ст. 56

⁶ Закон України «Про судоустрій України» від 07.02.2002 р. № 3018 – III // Відомості Верховної Ради, 2002, № 27-28, ст. 180

⁷ Там же.

⁸ Закон Республіки Молдова «О статусе судьи» №544-ХІІІ от 20.07.1995 г.// Мониторул Официал ал Р. Молдова № 59-60/664, от 26.10.1995 года

дату, місце і порядок проведення конкурсу повідомляється не пізніше ніж за 90 днів до дати проведення конкурсу через засоби масової інформації і веб-сторінку в Інтернеті.

Випускники Національного інституту юстиції беруть участь у конкурсі на заміщення вакантних посад суддів на підставі атестату у відповідності з його середнім балом. Особи, які мають необхідний стаж роботи з юридичної спеціальності для заміщення посади судді, беруть участь у конкурсі на підставі результатів кваліфікаційного іспиту, який складають кваліфікаційній колегії у відповідності із законом.

Конкурс організовується окремо для кожної категорії осіб, вказаних вище, виходячи із кількості вакантних посад розподілених Вищою радою магістратури.

Вказаний Закон передбачає окрему стадію процесу зайняття посади судді – реєстрацію претендента.

Кандидат, який бажає брати участь у конкурсі на зайняття посади судді в 60 денний строк від дня оприлюднення дати конкурсу подає письмову заяву до Вищої ради магістратури, котра реєструє його у якості учасника конкурсу.

Для участі у конкурсі заявник подає наступні документи: автобіографію; копію диплому; атестат про закінчення Національного інституту юстиції – при наявності такого; копію трудової книжки – при наявності такої; довідку про відсутність судимості; довідку про стан здоров'я; декларацію про доходи і власність; характеристику з останнього місця роботи чи навчання.

Запровадження аналогічного законодавчого закріплення порядку та умов проведення конкурсу в національному законодавстві безперечно сприяло б більш ефективному та організованому призначенню суддів на посади.

Законодавство Російської Федерації має також конкретні правові норми, які регулюють такий порядок. Відповідно до Закону РФ “Про статус суддів у Російській Федерації”⁹ (від 26.06.1992 р. № 3132-І з відповідними змінами) відбір кандидатів на посаду судді здійснюється на конкурсній основі.

Голова суду, в якому з'явилась вакантна посада судді, повідомляє про це відповідну кваліфікаційну колегію суддів не пізніше ніж через десять днів після відкриття вакансії.

Кваліфікаційна колегія суддів не пізніше ніж через десять днів після отримання повідомлення голови суду оголошує про відкриття вакансії в засобах масової інформації із зазначенням часу і місця прийому заяв від претендентів на посаду судді, а також про час і місце розгляду отриманих заяв.

⁹ Закон РФ “О статусе судей в РФ” от 26.06.1992 г. № 3132 – I // Комментарий к Федеральному конституционному закону “О судебной системе Российской Федерации”/ Отв. ред. первый заместитель Председателя Верховного Суда РФ В. Радченко. – М.: Издательство НОРМА, 2003. – С. 293.

За результатами розгляду всіх заяв громадян, які претендують на посаду судді, перевірки відомостей і документів та за результатами кваліфікаційного іспиту, (результати якого діють протягом трьох років після його складання, а після призначення особи на посаду судді – упродовж всього часу перебування його в якості судді), кваліфікаційна колегія суддів приймає рішення про рекомендацію одного з претендентів на посаду судді. У разі, коли жоден з претендентів не відповідає вимогам, що висуваються до претендентів на посаду судді, кваліфікаційна колегія суддів приймає відносно кожного громадянина вмотивоване рішення про відмову в рекомендації на посаду судді і оголошує в засобах масової інформації про новий час і місце розгляду заяв від претендентів на посаду судді. Рішення кваліфікаційної колегії суддів про відмову в рекомендації може бути оскаржено в судовому порядку.

На мій погляд, було б доцільно введення такої практики і в Україні, шляхом внесення відповідних змін до чинного законодавства, яке регулює порядок призначення суддів, зокрема, до Законів України “Про статус суддів” та “Про судоустрій України”.

Натомість відтворення в українському законодавстві положення згаданого Закону Російської Федерації, яким передбачено, що рішення кваліфікаційної колегії суддів про рекомендацію громадянина на посаду судді направляється голові відповідного суду, який в установленому порядку, у разі згоди, вносить подання про призначення особи, що рекомендується на посаду судді, вважаю недоцільним. Така практика може призвести до зловживання з боку голів судів, оскільки особа, яка відповідає вимогам закону ще повинна “підійти чи сподобатись” голові цього суду. Суд не приватна установа, в яку працівники підбираються на розсуд керівника.

Закон Киргизької Республіки «Про Статус суддів Киргизької Республіки»¹⁰ від 09.07.2008 року, передбачає конкурсну основу призначення суддів на посади.

Відбір кандидатів на заміщення вакантної посади судді місцевого суду здійснюється Національною радою на конкурсній основі. Конкурсний відбір на заміщення вакантної посади судді здійснюється в два тури шляхом проведення кваліфікаційного іспиту і співбесіди. Вакантна посада судді місцевого суду утворюється:

- 1) після сплину терміну повноважень судді місцевого суду;
- 2) з досягненням граничного віку, встановленого Конституцією;
- 3) з достроковим припиненням повноважень судді місцевого суду, або звільненням судді з посади;
- 4) у зв'язку із введенням нових штатних одиниць суддів місцевих судів;
- 5) із створенням спеціалізованих судів (утворених на підставі конституційного закону).

¹⁰ Закон Киргизской Республики «О Статусе судей Киргизской Республики» от 09.07. 2008 г.// «Эркин Тоо» № 51, от 15.07.2008 г.

Не пізніше 60 днів до закінчення строків повноважень, або досягнення граничного віку судді місцевого суду друкується об'ява про проведення конкурсу на заміщення вакантної посади судді місцевого суду, котра розміщується в державному друкованому органі, а також на сайті Національної ради.

При створенні вакансії у зв'язку з достроковим припиненням повноважень судді місцевого суду, або звільненням судді з посади; у зв'язку із введенням нових штатних одиниць суддів місцевих судів та зі створенням спеціалізованих судів об'ява про проведення конкурсу вакантної посади судді місцевого суду розміщується в державному друкованому органі Киргизької Республіки, а також на Інтернет-сайті Національної ради не пізніше 20 днів з дня створення вакансії.

Якщо до об'яви конкурсу про відкриття вакантної посади до Національної ради надійдуть заяви (заява) діючих суддів, строки повноважень яких закінчуються, про їх призначення на цю ж посаду судді, в цьому випадку Національна рада розглядає кандидатури (кандидатуру) судді шляхом співбесіди. При цьому якщо кандидатури (кандидатура) не наберуть необхідної кількості голосів членів Національної ради, то на вакантну посаду судді призначається конкурс.

Законом Киргизької Республіки «Про Статус суддів Киргизької Республіки» встановлено відповідний порядок надання документів на конкурс на заміщення посади судді місцевого суду. Заява і документи претендента на посаду судді надаються кандидатом особисто або надсилаються поштою.

Заява претендента надається на адресу Національної ради через Судовий департамент. До заяви додаються: копія паспорту; належним чином завірена копія диплому про здобуття особою вищої юридичної освіти; засвідченні копії трудової книжки та інших документів, які підтверджують стаж роботи у юридичній галузі; медичний висновок про стан здоров'я виданий на протязі року перед участю у конкурсі. До заяви можуть бути додані і інші документи (відгуки, рекомендації), що характеризують особу претендента.

Діючі судді Киргизької Республіки мають право брати участь у конкурсному відборі на посаду судді шляхом подачі заяв, як було вказано вище. Документи діючих суддів повинні містити: особову справу судді; відомості за час роботи на суддівській посаді, які відображають кількість і якість розглянутих справ; відомості про нагороди, заохочення і стягнення, окремі ухвали; які винесенні по відношенню до судді.

Строк подачі заяв та документів претендентів на посаду судді місцевого суду встановлюється Національною радою і не може бути меншим ніж 14 днів від дня публікації об'яви про появу вакантної посади судді.

Не приймаються документи від осіб, які мають дворічний обмежувальний строк через не складання ними кваліфікаційного іспиту на посаду судді, а також документи, які надані після встановленого строку для подання заяв.

Судовий департамент після прийняття заяви і доданих до неї документів самостійно запитує інформацію про судимість претендента у відповідних органів.

Відповідний уповноважений орган зобов'язаний в строк не пізніше десяти днів направити інформацію про наявність, або відсутність судимості претендента.

Особи, чиї документи на участь у конкурсі на заміщення вакантної посади судді місцевого суду прийняті, включаються до списку претендентів. Список публікується в державному друкованому органі Киргизької Республіки і на Інтернет-сайті Національної ради не пізніше 40 днів від дня публікації об'яви про конкурс для одержання відгуків про професійні і моральні якості претендентів. Строк для одержання відгуків визначаються Національною радою.

Для українського процесу призначення суддів є актуальним питання дотримання конкурсних основ призначення суддів, оскільки на сьогоднішній день це положення фактично має своє відображення тільки у паперовому вигляді. Крім того, було б за доцільне запровадження оприлюднення переліку осіб, що мають намір зайняти посаду судді, саме безпосередньо перед вирішенням кваліфікаційною комісією питання про рекомендацію конкретних осіб на посади суддів. Тобто, створення, таким чином, прозорості щодо кадрового наповнення судової влади. Відкрите розміщення відомостей стосовно кандидатів на посади суддів в українських офіційних друкованих виданнях дало б змогу отримати додаткову інформацію, як стосовно професійної діяльності кандидатів, так і їх моральних якостей, які є для кандидатів однією із головних ознак їх спроможності виконувати функцію по здійсненню правосуддя.

Відповідно до затвердженого Державною судовою адміністрацією України "Положення про формування кадрового резерву на посади суддів місцевих та апеляційних судів"¹¹ контрольні списки кадрового резерву публікуються територіальним управлінням державної судової адміністрації один раз на півроку в місцевих засобах масової інформації та розміщуються на веб-сайті Державної судової адміністрації України. Достатньої ефективності такого способу оприлюднення інформації на практиці не спостерігається. Натомість інформування суспільного загалу про осіб, які склали кваліфікаційний іспит і виявили бажання зайняти посаду судді у конкретному суді та чекають проведення конкурсу у найближчий час, на мій погляд, є більш доцільним, за схемою, яка існує в інших країнах і відповідно може бути адаптована та законодавчо закріплена в українському законодавстві, саме у законодавчих актах, а ні у різноманітних інструкціях, наказах, розпорядженнях і таке інше.

¹¹ Положення про формування кадрового резерву на посади суддів місцевих та апеляційних судів, затверджене наказом Державної судової адміністрації України від 04.08.2006р. № 79, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21.08.2006 р. за № 991/12865 // Офіційний вісник України, 06.09.2006, N 34, ст. 2444, стор. 157.

Якщо проаналізувати конституційне законодавство ряду європейських країн, то стає очевидним, що принцип незалежності і самостійності судової влади стоїть на першому місці, чи на одному із перших. Нерідко це є єдиним або головним принципом, що характеризує судову владу.

Федеральна Конституція Швейцарської Конфедерації (прийнята Федеральними зборами 18.12.1998 року, схвалена національним референдумом 18.04.1999 року. Вступила в силу 01.01.2000 року) у статті 30 "Гарантії судочинства" проголошує, що будь-яка особа, справа якої повинна розглядатися в суді, має право на те, щоб її справа розглядалася належним судом, встановленим законом, і він був компетентним, незалежним, і неупередженим.

За Конституцією Андорри, незалежність і нормальне функціонування судової системи захищає окремий незалежний конституційний орган – Вища рада правосуддя. Вищій раді правосуддя належить виключне право підбору і призначення кандидатів на всі суддівські і магістратські посади та посади в департаменті прокуратури, а також на посади реєстраторів.

Прерогативою Вищої ради правосуддя є призначення суддів на вищі посади. Відбір кандидатів проводиться на підставі відкритого конкурсу і у відповідності із закріпленим законом положенням про проходження служби в органах юстиції...¹²

Конституцією Італійської Республіки передбачено, що правосуддя відправляється ім'ям народу. Судді підкоряються тільки закону.

Судові функції здійснюють звичайні судді, посади яких затвердженні і діяльність яких регулюється нормами про судоустрій.

Не можуть створюватися посади надзвичайних або спеціальних судів. Можуть створюватися лише спеціалізовані секції за певними категоріями справ при звичайних судових органах, у тому числі, за участю кваліфікованих громадян, які не належать до судової системи.

Закон регулює випадки та форми прямої участі народу у відправленні правосуддя.

Призначення суддів відбувається за конкурсом. Закон про судоустрій може допустити призначення, а також вибори почесних суддів з усіма функціями, які притаманні суддям, що засідають одноособово.¹³

Законодавчо-встановлене положення призначати претендентів на посади суддів на конкурсних засадах безперечно є гарантією об'єктивного та всебічного дослідження ряду осіб, які мають рівні права та можливості, проте, призначений на посаду судді має бути найкращий кандидат за всіма показниками.

Тому, вимоги щодо конкурсного добору претендентів у судді тісно пов'язані з питаннями кваліфікаційних вимог, які висувуються до кандидатів на посади суддів.

¹²Судебные системы европейских стран. Справочник. /Перевод с франц. Д.И. Васильева и с англ. О.Ю. Кобякова. – М.: Междунар. отношения, 2002, - С. 48.

¹³Конституции зарубежных стран / Сост. Дубровин В.Н. М.: ООО Издательство "Юрлитинформ", 2006 . – С. 83-84.

Якщо проаналізувати матеріали кандидатів на посади суддів, які претендують на зайняття таких посад, як в загальних так спеціалізованих судах з'ясовується, що мають місце претенденти, які отримали фах юриста, так би мовити, за скороченою процедурою, яка не складала навіть календарного року.

Отже особа, маючи диплом про здобуття нею освіти за кваліфікацію наприклад, спеціаліста з міжнародних відносин чи історика, вчителя історії, вступає до вищого навчального закладу з метою здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра.

Треба наголосити на тому, що однією з конституційних вимог законодавства, що висуваються до кандидатів на посади суддів є наявність у особи вищої юридичної освіти. Враховуючи те, що за теоретичним визначенням, юридичною освітою є система юридичних знань, набутих у результаті організованих форм навчання, які базуються на вивченні, зокрема, юридичної науки за її галузевим розподілом, у тому числі, і міжнародного права. Однак, наприклад, вказаний напрям підготовки спеціалістів з міжнародного права відповідно до “Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507¹⁴, було віднесено до гуманітарних наук за напрямом “0304 Міжнародні відносини”. Вказана постанова №507 втратила чинність у частині підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, у зв'язку з прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719 “Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнем бакалавр”¹⁵. Відповідно до нової постанови напрям підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр віднесено до соціальних наук, бізнесу і права за напрямом “0302 Міжнародні відносини”.

Отже, при прийнятті рішення відносно кандидата необхідно володіти інформацією щодо можливості вважати диплом того чи іншого навчального закладу підтвердженням здобуття особою повної вищої юридичної освіти, в достатньому обсязі для призначення особи на посаду судді.

Враховуючи те, що відповідно до Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, затвердженого вище вказаною Постановою Кабінету Міністрів України, кожній спеціальності відповідає певна кваліфікація з Державного класифікатора професій ДК 003-95 (затвердженого наказом Держстандарту України від 27 липня 1995 року № 257).

¹⁴Постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507 “Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями”// Офіційний вісник України, 1997р., число 22, с.42.

¹⁵Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719 “Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнем бакалавр”// Офіційний вісник України, 2006 р., №50 (25.12.2006), с.3333.

Для фахівців, які здобували вищу освіту за спеціальністю “Міжнародне право” напряму 0304 “Міжнародні відносини”, кваліфікація в дипломах була як “спеціаліст з міжнародного права”. Кваліфікації юридичного спрямування у ДК 003-95 на зазначену спеціальність не передбачались.

Дискусійним є питання щодо особи, яка надала в підтвердження наявності у неї вищої юридичної освіти диплом про здобуття вищої освіти за спеціальністю “Міжнародне право” за кваліфікацією – юриста – міжнародника, перекладача з іспанської мови. Зробити однозначний висновок про те, що особа має належну вищу юридичну освіту важко, оскільки наказом Міністерства освіти і науки від 13.04.2004 р. № 302 затверджені галузеві стандарти вищої освіти з напряму підготовки “Міжнародні відносини”, де передбачається кваліфікація юрист-міжнародник і визначено перелік первинних посад юридичного спрямування.

Цей стандарт встановлює: професійне призначення і умови використання випускників вищих навчальних закладів певної спеціальності та освітньо-кваліфікаційного рівня у вигляді переліку первинних посад, виробничих функцій та типових завдань діяльності; освітні та кваліфікаційні вимоги до випускників вищих навчальних закладів у вигляді переліку здібностей та умінь вирішувати завдання діяльності; вимоги до атестації якості освітньої та професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів; відповідальність за якість освітньої та професійної підготовки.

Вказаним стандартом встановлено перелік фахівців, які здатні виконувати зазначену в ДК 003-95 професійну роботу: юриста-міжнародника; перекладача і може займати первинні посади; адвоката; прокурора; помічника судді; експерта; експерта з міжнародного права; нотаріуса; радника; радника з міжнародного права; наукового співробітника (правознавство); політичного оглядача; консультанта із суспільно-політичних питань (в партіях та інших громадських організаціях); експерта із суспільно-політичних питань; викладача вищого навчального закладу; наукового співробітника (переклади); перекладача.

Вказаний стандарт придатний для цілей ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів, атестації осіб, які закінчили навчання у вищих навчальних закладах, та сертифікації фахівців.

Щодо рівня професійної підготовки кандидатів на посади суддів є слушним зауваження доктора юридичних наук, професора Марочкіна І.Є., який зазначає, що "сьогодні серед кандидатів на посади суддів спостерігається низький рівень професійної підготовки, що в більшості випадків пов'язано з низькою якістю підготовки до суддівської діяльності у вищих навчальних закладах країни... Вихід із становища, що склалося у галузі підготовки юристів, можливий за умови перегляду програми навчання і порядку видачі ліцензій на підготовку фахівців."¹⁶

¹⁶ Марочкін І.Є. Добір кандидатів на посади суддів. // Інформаційний вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. – 2007 . – Вип.: 1(2). – С. 16.

Також, справедливо стверджує російська вчена Михайловська І.Б., що реалізація принципу самостійності судової гілки влади пов'язана передусім з вирішенням проблеми формування суддівського корпусу, у тому числі, і процедурою заміщення суддівських посад.¹⁷

На думку українського вченого Тодики Ю.Н., правосвідомість юриста на відміну від правосвідомості звичайного громадянина, повинна базуватися, перш за все, на конституційних засадах, являти собою цілісну систему правових знань, втілених в конституційних принципах, нормах, категоріях, в розумінні головних тенденцій і закономірностей розвитку державно-правових процесів. Конституційно – правова теорія - база формування демократичної правосвідомості, в тому числі, у студентів юристів. Це визначає особливу роль викладання учбової дисципліни з конституційного права України в юридичних вузах держави для становлення їх правосвідомості, орієнтованої на демократичні цінності конституціоналізму.

Формування демократичної правової культури юриста без знання ґрунтовних конституційних засад сьогодні неможливе. Необхідно підвищення рівня конституційної культури юридичних кадрів студентів – юристів. Багаточисельні порушення прав людини і громадянина з боку правоохоронних органів свідчать про те, що для багатьох співробітників цих владних структур положення статті 3 Конституції України про те, що людина – найвища соціальна цінність, ще не стало керівництвом до дії.¹⁸

Таким чином, від того, наскільки законодавець чітко і юридично грамотно викладе правову позицію призначення, звільнення суддів, у державі буде залежати, як доля самої судової влади так і доля всієї держави. Незалежність суддів, кожного особисто, та судової гілки влади загалом на пряму пов'язана із суб'єктним складом так званого «кадрового питання», яке займає далеко не останнє місце в житті держави.

¹⁷ Михайловская И.Б. Суды и судьи: независимость и управляемость. – М.: Проспект, 2008. - С. 41.

¹⁸ Тодика Ю.М. Конституція України: проблеми теорії і практики: Монографія. – Х.: Факт. 2000.- С. 185.